

Ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Γεώργ. Ἀθανασιάδης Νόβας, παρουσιάζων τὸ βιβλίον τοῦ Δημ. Σκουζέ, *Ἡ Ἀθήνα πὺν ἔφυγε*, Ἀθήναι 1961, εἶπε περὶ τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ τὰ κάτωθι.

Ἔχω τὴν τιμὴν νὰ παρουσιάσω εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τὸ βιβλίον τοῦ κ. Δημ. Γ. Σκουζέ *Ἡ Ἀθήνα πὺν ἔφυγε*, ἐκ σελίδων 185. Εἶναι μετὰ τὰ «Περασμένα» καὶ μετὰ τὶς «Νοσταλγίες», τὸ τρίτο βιβλίον μιᾶς σειρᾶς, μετὰ τὴν ὁποία ὁ Ἀθηναῖος εὐπατρίδης ἀπεικονίζει καὶ ἡθογραφεῖ τὴ μορφή καὶ τὴ ζωὴ τῆς παλαιᾶς Ἀθήνας.

Ἡ «Ἀθήνα πὺν ἔφυγε» ξαναγυρίζει σὰν ὄραμα γοητευτικὸ στὶς σελίδες τοῦ κομποῦ βιβλίου μετὰ ὅλην τὴν ἀρχοντιά της καὶ μετὰ ὅλην μαζί τὴν ἀπλότητα μιᾶς ζωῆς πὺν διακρίνει κανεὶς τὴν προέλευσί της σὲ γραμμὴ εὐθεῖα ἀπὸ τὴ γραφικὴ πηγὴ τοῦ πατριαρχικοῦ βίου. Δὲν εἶναι οὔτε οἱ περίκομπες μονοκοντυλιές, οὔτε τὰ ἀβρά, ἀνάλαφρα χρώματα τῶν ἀναμνηστικῶν εἰκόνων, πὺν ζωγραφίζει ὁ κ. Σκουζές, ἐκεῖνο πὺν ἀποτελεῖ τὴν πεμπτουσία τοῦ θελήγῃ τῶν σελίδων του. Εἶναι κάτι ἄλλο: εἶναι ἡ φλόγα τῆς πίστεως του πρὸς τὴν περασμένη ἐποχὴ, μιὰ φλόγα διακριτική, περίλυπη, πὺν καίει σὰν ἀσημένιο πολυκόσμητο καντῆλι μπροστὰ σ' ἓνα παλιὸ βυζαντινὸ ψηφιδωτὸ εἰκόνισμα. Εἶναι τὸ ἄρωμα τῆς ἀγάπης του πρὸς τὶς ὁμορφιές πὺν χάθηκαν, ἄρωμα λεπτὸ, εὐγενικόν, πὺν νομίζει κανεὶς ὅτι ἀναδίδεται ἀπὸ τὸ μεταξωτὸ μαντῆλι μιᾶς ρωμαντικῆς πριγκιπέσσας τοῦ παλιοῦ καλοῦ καιροῦ...

Χωρὶς τὸν σπινθῆρα αὐτῆς τῆς κατανυκτικῆς πίστεως, χωρὶς τὴ σταγόνα αὐτοῦ τοῦ ἑαρινοῦ ἀρώματος, τὸ βιβλίον θὰ ἦταν μιὰ ξερὴ περιγραφὴ ἄχαρη καὶ ἄψυχη. Ὅμως ἔχει ψυχὴ καὶ χάρι, γιατί ἀναβλύζει αὐθόρμητα ἀπὸ βαθυκαταστάλαχτα ἀποθέματα ἀγάπης.

Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Σκουζέ εἶναι κάτι μετὰ τὸν Χρονικὸν καὶ Λευκώματος. Πλουτισμένο μετὰ χρήσιμες πληροφορίες, ὅπως ἓνα χρονικόν, τὶς συνδυάζει μετὰ τὴν πιὸ ἐπιμελημένη ἐκλεκτικότητα, ὅπως ἓνα λεύκωμα. Σοῦ προκαλεῖ ζωντὰ ἐνδιαφέρον γιὰ ὠρισμένες καταστάσεις, ὠρισμένα συμβάντα, ὠρισμένες προσωπικότητες, ὅπως ἓνα χρονικόν. Σοῦ προκαλεῖ λεπτὴ συγκίνησι ἀπὸ κάποια φευγαλέα σκίτσα, ἀπὸ ἓνα πατημένο στὶς σελίδες του ξερὸ τριαντάφυλλον, ἀπὸ μιὰ ἀνεπαίσθητη ἀπόπνοια ἀξεδύμαστον μόσχου, ὅπως ἓνα λεύκωμα.

Πασιδὴλη καὶ ἀδιαφιλονίκητη εἶναι ἡ εἰλικρίνεια τοῦ συγγραφέως. Ὅσα προβάλλει κινηματογραφικὰ στὴν ὁθόνη τοῦ βιβλίου του εἶναι βιώματά του. Καὶ βιώματα πὺν τὰ ἀγαπᾷ, τὰ πιστεύει, τὰ περιθάλπει μετὰ στοργικὴ φροντίδα καὶ μετὰ ἐντατικὴ προσπάθεια νὰ τὰ ξαναζωντανέψῃ. Ξεχωρίζοντας, σὰν ἀθάνατα στοιχεῖα τῆς νεκρῆς ἐποχῆς, τὶς οὐσιαστικὰς ἀξίες τῆς κοινωνίας ἐκείνης: τὴν ἀνθρωπιά, τὸ φιλότιμον, τὴν εὐγένεια τῶν τρόπων, τὴν καλλιευρημένη εὐαισθησία, τὴ ρωμαντικὴ διάθεσι, φιλοδοξεῖ, τὰ στοιχεῖα αὐτά, τὶς ἀξίες αὐτές, νὰ τὶς ἐπαναφέρῃ στὴν ἐνερ-

γεια, νὰ τίς ἀξιοποιήσῃ πρὸς ὄφελος καὶ τῆς σημερινῆς πεζότερης ἐποχῆς μας, πρὸς ἐξωραϊσμόν καὶ τῆς παρούσης ἀσχημόθωρης, κατ' αὐτόν, μέσα στὶς ἀπειρες ἀνέσεις της, κοινωνίας.

Γιὰ τοῦτο τὸ βιβλίον τοῦ κ. Σκουζέ παρουσιάζεται καὶ σημαιοστολισμένο μὲ ιδέες. Γιὰ τοῦτο δὲν εἶναι παθητικὰ περιγραφικόν, εἶναι καὶ ἐπιθετικὰ μαχητικόν. Μοῦ δίνει τὴν ἐντύπωσιν μιᾶς ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν, μέσα στὴν ὁποία πολιορκοῦνται ἀπὸ τίς σύγχρονες μηχανοκίνητες δυνάμεις τοῦ πολιτισμοῦ, πολιορκοῦνται τὰ ὑπολείμματα ἐνὸς ἱπποτικοῦ στρατοῦ τῶν παλαιῶν καιρῶν, ποὺ ἐπιχειρεῖ ἀπεγνωσμένες ἐξόδους γιὰ νὰ σπάσῃ τὴν σιδερένια πολιορκία—μὰ δὲν τὸ κατορθώνει. Ἀλλὰ κρατάει ψηλὰ στὸν ἀταπείνωτο κοντὸ τὴν ὑπερήφανη ἱπποτικὴ σημαία, τὴν ἀνεμίζει καὶ διαλαλεῖ ὅτι ποτὲ δὲν θὰ τὴν ὑποστείλῃ καὶ ποτὲ δὲν θὰ τὴν παραδώσῃ.

Μὲ τὸ νὰ ἔχῃ καὶ αὐτὸν τὸν χαρακτῆρα τὸ βιβλίον, ποὺ ἔχω τὴν τιμὴ νὰ παρουσιάσω, χαρακτῆρα μαχητικὰ ἰδεολογικόν, ἐπροκάλεσε πολλὰ σχόλια, πολλὴν κίνησιν γνωμῶν, ἐπιθέσεις, ἀντιρρήσεις, ἐπικρίσεις ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος, συμπαράστασεις, ἐπιδοκιμασίες, ἐγκώμια ἀπὸ τὸ ἄλλο. Ἀντήχησε μαζί σὰν ἐπιμνημόσυνος λόγος ἀλλὰ καὶ σὰν ἀναστάσιμο κήρυγμα. Ἐπιμνημόσυνος λόγος γιὰ τίς πολλὰς ὁμορφίαις ποὺ χάθηκαν. Ἀναστάσιμο κήρυγμα γιὰ τὴν μιὰ ὁμορφιά τὴν ἀθάνατην, ποὺ δὲν χάνεται. Τί κι ἂν ἔφυγε ἡ παλιὰ Ἀθήνα τῶν ἀρχοντικῶν σπιτιῶν, τῶν αἰσθηματικῶν εἰδυλλίων, τῶν ἱπποτικῶν μονομαχιῶν, τῶν ὁμαδικῶν κυνηγιῶν, τῶν θεότρελλων γλεντιῶν; Ἡ Ἀθήνα τῆς πολιτισμένης ἀνθρωπιάς, τῆς φιλότιμης ἀλληλεγγύης, τῆς εὐγενικῆς συμπεριφορᾶς, τῆς καλαίσθητης παρουσίας δὲν πρέπει νὰ φύγῃ, δὲν ἔφυγε, δὲν θὰ φύγῃ! Μέσα στὴ σύγχρονη κοινωνικὴ της χοάνῃ ἔχουν ἀναμιχθῇ καὶ ζυμώνονται νέοι χυμοί, καινούργια συστατικά, παχύρρευστα ἀφειρήματα, δηλητηριώδη ἀποστάγματα, δὲν λείπουν ὅμως καὶ οἱ μαγικὲς σταγόνες ἀπὸ τὰ βάλλισμα τῶν εὐγενῶν της παραδόσεων, οἱ ἀνόθευτες καὶ ἀναλλοίωτες οὐσίες, ποὺ ἀποτελοῦν, μέσα στὸ πολυποίκιλον φύραμα, τὴν μαγιά, τὴν πυτιά, τὴν ζύμη. Αὐτὲς τίς οὐσίες, αὐτὲς τίς σταγόνες, αὐτὴ τὴ μαγιά προσπαθεῖ ὁ κ. Σκουζές, μὲ μιὰ μαχητικὴ νοσταλγικότητα ἱπποτικῆς ἰδιοσυγκρασίας, νὰ περισώσει, νὰ ἐνισχύσῃ, νὰ γονιμοποιήσῃ μέσα στὸ σύγχρονόν μας κοινωνικὸ ζυμωτήριον, ποὺ δὲν ἔχει ἀκόμα κατασταλάξει σὲ φύραμα ὀριστικῆς συνθέσεως καὶ μορφῆς.

Ἔτσι ἐξηγεῖται πῶς τὸ βιβλίον αὐτὸ δὲν ἀπέσπασε μόνον ἓνα ἐπιφώνημα ἐκπλήξεως τῶν ἀναγνωστῶν του, ὅταν παρευρέθησαν διαβάζοντάς το στὴν σουλτανικὴ δεξίωσιν τῆς πριγκίπισσας Ἀζιαντέ, οὔτε ἓνα συμπαθητικὸν χτυποκάρδι, ὅταν ξαναπέρασαν ἐπάνω ἀπὸ τὸ «παραμυθένιον γεφυράκι» καὶ εἶδαν νὰ σταλάζῃ μέσα ἀπὸ τίς λυρικώτατες γραμμές του ἓνα κρυφὸ δάκρυ μιᾶς ἀγνωστης βασιλοπούλας.

Πέραν ἀπὸ αὐτά, ξεσήκωσε ἓνα μικρὸ πόλεμο ἰδεῶν, μιὰ μικρὴ μάχη βιοθεωρίας. Ἐστρατολόγησε μιὰ λεγεῶνα ἐθελοντῶν, ὅχι μόνο στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Χώρας μας ἀλλὰ καὶ στὸ ἐξωτερικὸ μεταξὺ τοῦ ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ, ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς διασπορᾶς τοῦ ὁποίου ἔλαβε πληθὺς ἐπιστολὲς ἀγνώστων νοσταλγῶν καὶ νέων ὄνειροπόλων τῆς παλιᾶς Ἀθήνας. Οἱ φανατικοὶ αὐτοὶ ἀναγνώστες τῶν βιβλίων τοῦ κ. Σκουζέ μοῦ δίνουν τὴν ἐντύπωσι μιᾶς λιτανικῆς πορείας πρὸς ἓνα εὐλαβικὸ προσκύνημα νεκροῦ κόσμου ἀλλὰ καί, ἀκόμα περισσότερο, μιᾶς ἰδεολογικῆς σταυροφορίας ἐπιστροφῆς καὶ ἀναστάσεως.

Διὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς μπορῶ νὰ εἰπῶ ὅτι εἶναι ἓνα ἐπιτυχημένο βιβλίον, ποὺ ἐδικαίωσε καὶ τὶς δυὸ προθέσεις τοῦ συγγραφέως. Καὶ τὴν πρόθεσι νὰ ἀπεικονίσῃ μιὰ περασμένη ὥραία ἐποχὴ καὶ τὴν πρόθεσι, ζωντανεύοντας τὴ νοσταλγία μας πρὸς αὐτή, νὰ ἀναζωογονήσῃ τὶς ἐπιβιωμένες ἀξίες της.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΜΕΛΟΥΣ

ΚΥΤΤΑΡΟΛΟΓΙΑ. — Ἐρευναι ἐπὶ τῆς παραγωγῆς δεψικῶν οὐσιῶν ἐντὸς κυττάρων Ἰτεωδῶν τινων, ὑπὸ Ἰωάνν. Χ. Πολίτου*

Τὸ ζήτημα τοῦ σχηματισμοῦ δεψικῶν οὐσιῶν ἐντὸς φυτικῶν κυττάρων παρέμενε σκοτεινόν. Πρὸ πολλῶν ἐτῶν (1911) παρατηρήσαμεν ὅτι ἡ ταννίνη τῶν κυττάρων δύο φυτικῶν εἰδῶν (*Coelogyne cristata* καὶ *Eria stellata*) σχηματίζεται ἐντὸς τῶν ἰδιαζόντων σφαιρικῶν σωματίων, τὰ ὁποῖα παρουσιάζουν πάσας τὰς μικροχημικὰς ἀντιδράσεις τῶν δεψικῶν οὐσιῶν. Τὰ πορίσματα τῆς ἐργασίας ἡμῶν ταύτης ἀνεκοινώθησαν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῆς Ρώμης (*Accademia dei Lincei*). Βραδύτερον (1948) ἐμελετήσαμεν τὸν τρόπον παραγωγῆς δεψικῶν οὐσιῶν εἰς τινὰ εἶδη Ἀκακίας (*Acacia trinervata* Sieber, *Acacia eburnea* Willd.) καὶ παρατηρήσαμεν ὅτι ἕκαστον κύτταρον τοῦ μεσοφύλλου, πλὴν τοῦ πυρῆνος, τοῦ πρωτοπλάσματος καὶ τῶν χλωροπλαστῶν, περιέχει σφαιρικὸν σωματίον, ὅπερ ἐμφανίζει τὰς μικροχημικὰς ἀντιδράσεις τῆς ταννίνης. Ἐξητάσθησαν ἐπὶ πλέον νεαρὰ ἄνθη καὶ παρατηρήθη ὅτι ἐκ πάντων τῶν ἀνθικῶν μερῶν πλέον κατάλληλα διὰ τὴν παρακολούθησιν τῆς παραγωγῆς τῆς ταννίνης εἶναι τὰ νήματα τῶν στημόνων. Ἐκαστον τῶν κυττάρων τῶν νημάτων τούτων περιέχει, ἐν ἀρχῇ, ἐν μικρότατον σφαιρικὸν σωματίον, συνδεόμενον ἀμέσως μετὰ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς ταννίνης, ὅπερ ὠνομάσαμεν ταννινοπλάστην. Τὰ πορίσματα τῆς ἐργασίας ἡμῶν ταύτης ἀνεκοινώθησαν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Παρισίων.

* JEAN POLITIS, *Recherches cytologiques sur le mode de formation du tannin dans certains Salicacées.*